

úrokování a 3% roční splátce (čímž by se zaplatil asi za 10 let) vyžaduje měsíčního vydání 112½ K. Proti rodině, která si zachovala pohledávku 15.000 K a má 50 K měsíčního důchodu, byl by rozdíl v měsíčních požitcích (válkou způsobený) 162½ K. Při ceně koruny 20 centimes, byl by rozdíl ten celkem málo závažný, asi 32½ frs. ve zlatě měsíčně (něco přes 1 fr. denně). Ale kdyby se koruna zlepšovala, kdyby na př. platila následkem omezení oběhu bankovek a s použitím dávek z majetku 60 centimes, vzrostl by rozdíl ten na 97½ frs. ve zlatě (čili na 3¼ frs. denně), což by se ještě stupňovalo, jelikož by takové vydání na dluhy, které v hodnotě stále rostou, mohlo uvrhnouti onu četnou rodinu do nových dalších dluhů.

Je tedy jisté, že by napravování křivd znehodnocené měny pro méně postižené, uvrhovalo jen do větší bídy ty, kteří byli válečnými pohromami zasahováni mnohem hůře.

5. POVLOVNĚ NAPRAVOVANÁ MĚNA JE MĚNOU NEUSPOŘÁDANOU A ZÁHUBNOU.

Ti, kteří chtějí měnu povlovným stoupáním koruny napravovati, zapominají, že koruna takto napravovaná nebude jen stále stoupati, nýbrž že po jistém dosti značném stoupnutí zase velmi silně může klesnouti. Není příliš nesnadnou věcí různými manipulacemi (umělými) docílití toho, že měna jednou silně znehodnocená může na nějakou kratší dobu stoupnouti. Máme pro to i četné doklady. Takovým umělcem v zacházení s kursy peněz na bursách byl bývalý uherský ministerský předseda a finanční ministr Wekerle. Je známo, že ke konci r. 1917 různými z ceny 29 centimes vyzvednouti až blízko 60 centimes, tedy na operacemi se mu podařilo rakousko-uherskou korunu v Curychu z cenu dvojnásobnou.

Ale takové umělé zvedání ceny nemůže býti trvalé a nespočívá-li na rozumné politice hospodářské a finanční, objeví se velmi brzy zase zpětný pohyb cen. Měna, která není zakotvena v pevném vztahu k mezinárodním měřídlům, nemůže si vůbec udržovati ustálenou cenu. A mezinárodním jediným měnidlem jest zlato a zlaté peníze, třebaš v domácím oběhu zlato není potřebné a třebaš i v mezinárodním obchodě se vlastně po většině směňuje zboží za zboží. Ale aby se to zboží za zboží mohlo směňovati, jest nutno zboží oceňovati v penězích a mezinárodními penězi mohou dosud býti pouze peníze zlaté nebo peníze takové, které za zlaté bude možno každou dobu v příbližně pevném poměru směniti.

Také v dřívější historii nalézáme hojnost dokladů velmi zajímavých, že bylo sice možno a poměrně snadno cenu měny zvyšovati — ovšem vždy v mírných mezích — ale že bylo velmi

těžko ji pak na onom zvýšeném niveau udržeti. Tak v Itálii si v létech sedmdesátých minulého století zavedli s velikým vynaložením finančních prostředků měnu zlatou, ale v krátkém čase měna ta byla opět zase papírovou a kolísal pák ná dlouhé doby. — Podobně ještě dříve před r. 1859 v Rakousku pokusila se se finanční správa zavést měnu stříbrnou a podařilo se jí to na kratičkou dobu. Ale jakmile rakouská národní banka začala pak bankovky směňovati za skutečné stříbro, vyčerpaly se velmi rychle její kovové zásoby a rakouské stříbrné zlatníky nabyly mnohem vyššího ažia nežli ho měly před těmi pokusy. Tehdejší finanční ministr rakouský pro ten nepodařený pokus v zoufalství skončil sebevraždou.

Jinak náprava měny při ustálené přirozené ceně dosavadní jednotky není nijak nesnadným úkolem. Ale nesmí se stále mluvíti o násilné devalvaci, když vlastně dnes naše znehodnocená koruna již se úplně vžila v té ceně, kterou jí dalo zločinné hospodářství bývalého Rakousko-Uherska. To není nijak násilná devalvace, kterou by prováděla Československá republika, nýbrž tu devalvaci provedla válka a všechny válečné události, které na jedné straně zničily spoustu hodnot, vyhubily, vyhladověly, zmrzачily, zdemoralisovaly a zproletarisovaly obyvatelstvo, na druhé straně místo těchto zničených hodnot rozmnožily hodnoty zdánlivé jen, jež pouhým tiskem bez jakékoli podstaty věcné byly uvedeny v oběh. Máme my ty nehodnoty učiniti snad skutečnými hodnotami? Máme napjetím všech sil pracujících lidu ony koruny, které byly vyhazovány takřka za nic a které nic skoro neplatily, udělati korunami plně hodnotnými? Máme celý stát i s jeho občanstvem přivésti v područí těch, kteří korun těch nabyli namnoze pouhým lichvářením? Leč při tom také dřívější koruny dobré platnosti pozbyly své ceny, to nezavinila ani nezpůsobila Československá republika, to má na svědomí Rakousko-Uhersko s ostatními všemi neodvratitelnými zly i finančními a hospodářskými, jak na ně bylo již poukázáno. Ale takových předválečných hodnot v držení původních vlastníků je poměrně velmi málo.

Ale nejde tu v první řadě ani o spravedlivost, které při rozvrácené měně úplně nelze docílit nikdy, nýbrž o pouhou možnost provedení, aby koruna se přivedla na niveau předválečné, v dohledné době naprosto není. Byly by pokusy podobné katastrofou finanční i hospodářskou, jak to v předešlém bylo prokázáno. Pokusy ty vedly by k povážlivým otřesům jako za války. Měna, jež by na chvíli nabyla lepší ceny a později by zase klesala, působila by podobné zmatky, nespravedlivosti a vyvolávala by lichvářství, jako jsme toho byli svědky za války. Otřásl by se tím i náš úvěr veřejný a v důsledcích toho i všecek úvěr soukromý. Bez pořádně upravené měny nebylo by ani možné trochu jen spravedlivé zdanění, zvláště by veliká daň majetková byla naprosto nespravedlivou.

Pokud měna kolísá, je každé oceňování jmění naprosto nespolehlivé a libovolné. Jmění v hotových penězích, v pouliedávkách, ve vkladech a vůbec jmění, které spocívá na plnění v jednotkách, měny kolísavé — (u nás v korunách) — má pouze cenu die jména, která je podrobena stálým a velkým změnám. Proto daň z takových pohledávek vyměřená je zcela neurčitá a přesouvá se na dlužníka, kdyby se daně té užilo ke zlepšování měny. Naopak by daň tím hůře utlačovala věřitele, kdyby se současně zase měna zhoršovala.

Podobně daň na věcný majetek ukládanou nelze nijak stanoviti než v penězích a tento majetek věcný má však různou cenu podle různého kolísání ceny peněžité. Nejlepším dokladem proto může být ta okolnost, jak za války se ukázalo, že věcné pojištění (požárové, proti vloupání, dopravní) bylo nutno několikrát násobiti, aby škoda skutečná byla jen trochu přiměřeně hrazena. Tato zvýšená pojištěná cena mohla by být vzata za základ zdanění, jak je to při oceňování zdaňovacím často obvyklé. Kdyby pak daň tu poplatník nemohl hotovými zaplatit hned okamžitě, nýbrž kdyby si musil na její zaplacení vypůjčiti, a kdyby měna silněji stoupala, mohlo by se státi, že by pak vysoce vyměřená daň z majetku přesahovala až i cenu zdaněné věci.*)

Bude-li tedy pro finance československé potřeba daně ze jmění — což nyní je dosti ještě pochybné — nesmí se daň ta ukládati ve měně naprosto kolísavé a nesmí se jí zejména používati k umělému zlepšování měny; neboť daň za takovým účelem ukládaná, podvrátila by všechno podnikání, ničila by státní finance místo, co by jim měla pomáhati a obohacovala by věřitele i válečné zbohatlíky, třebaš by podle jména byli značně zdaněni. Věřitelům daň nominálně uložená, vracela by se mnohonásobně ve vyšší hodnotě nominálně zmenšených pohledávek (nebo hotových peněz). Dlužníci by ovšem byli tím zničeni.

Proto vysokou daň ze jmění možno doporučovati pouze ve měně ustálené a již vžitě, na jejíž cenu by zdaňování majetku nesmělo již projevovati patrnější h.o v.li-

*) Na př. před válkou jistá věc měla ceny 1000 K = 1050 frs. ve zlatě. Za války se cena té věci — následkem úplného znehodnocení koruny — v korunách zvýšila na 5000 K. Dejme tomu, že bude věc ta také tak při zdaňování odhadnuta a že pak v celku na jmění vlastnikovo bude určena daň 40%. Tedy by se z tohoto zdaněného předmětu zaplatilo daně 2000 K. Kdyby zdaněný mohl zaplatiti daň hned, nestala by se mu nijaká krivda, proti ostatním zdaněným. Ale dejme tomu, že daň tu hned hotovými zaplatit nemůže, že si sumu daně vypůjčí na 6% úroků ročních. Za rok by tedy musil zaplatit 2120 K. Jestliže by mezitím koruna z ceny 20 centimes vystoupila na 50 centimes za rok, činila by dlužná daň s úroky 2120 K po 50 centimes = 1060 frs již více nežli byla předválečná hodnota předmětu, který po případě stárim ještě na ceně skutečné (ve francích) pozbyl. To je novým dokladem pro naprostou nesprávnost zdanění majetkového, pokud měna není ustálena.

v.u. Do té doby se musí stát obejiti s obyčejnými daněmi, ukládanými přímo nebo nepřímo na důchody občanstva.

6. PŘIZNÁNÍ A SOUPIS JMĚNÍ A PŘÍSNÉ TRESTY NA NESPRAVNÁ PŘIZNÁNÍ.

Týmž zákonem, kterým se nařídilo okolkování bankovek a jich zadržení až do 50%, bylo stanoveno, aby se stal soupis válečných půjček, pokl. poukázek rakousko-uherské banky a vydána byla k tomu obšírná nařízení. Kromě toho se stanovil soupis všeho jmění movitého — nemovitý majetek jest patrný — za účelem uložení dávky z majetku. Vydáno pak bylo už další nařízení o soupisu vkladů a věřitelských pohledávek všeho druhu, z nichž podobné (jako při bankovkách) nedovojuje se zatím vyplácti 50%. Pro ostatní soupisy: cenných papírů, zlata, stříbra, drahocenných věcí, cizozemských peněz, pak inventáře zemědělského, vozidel, surovin, polotovarů, zásob zboží, pojištěk a podob., nebylo do té doby, co to psáno, ještě podrobných nařízení. Všude v zákoně se nařizuje přesnost a správnost těchto přihlášek a ustanovují se na nesprávná nebo nepřesná udání těžké tresty a pokuty. Pro podniky k veřejnému účtování povinně a osoby právnické předpisuje se likvidační bilance k 1. březnu 1919 podle nařízení, které vydá ministr financí.

Jak nutno na zákon v tomto směru pohlížeti, bylo v předšlých oddílech už řečeno. Soupisy a přihlášky dlužno v této měurčité a nejisté době považovati při nejmenším za předčasné a ukvapené. Bilance na základě nynějších cen nemohou při dosavadní válečné nejistotě a při všeobecných nedostatecích ani býti správné a nebudou nijak zvláště v peněžitém odhadování podávati pravé hodnoty majetkové. Budou tyto odhady velmi nespolehlivým podkladem pro spravedlivou dávku z majetku. Nespolehlivost ta se přiostruje přiznaným účelem té zamýšlené daně, že jí má býti užito k napravování (umělému jistě) měny, tedy vlastně k revoluci všech poměrů oceňovacích a majetkových.

Neboť nesmíme si tajiti, že úmyslné zasahování do měny a do peněžitých vztahů, znamená vždy revoluci majetkovou, a sice zvláště povlovné zlepšování měny je vlastně velmi těžkou a vleklou krisí všech majetkových poměrů. Podobně i každá nová a zvláště vysoká daň majetková je sociální revolucí nikoli zcela spravedlivou, jako ukládání nových daní nikdy nebývá zcela spravedlivým. A daně té se má použití k postupnému stálému zlepšování měny, tedy vlastně k postupnému stálému revolucionování nejen majetkových, nýbrž i důchodových poměrů. A o tomto revolucionování, aby se jím zase zavádělo stále nové revolucionování, nemůže se ani říci, že by bylo vůbec spravedlivé, nebo že by bylo zvláště sociálně spravedlivé, jak to bylo na